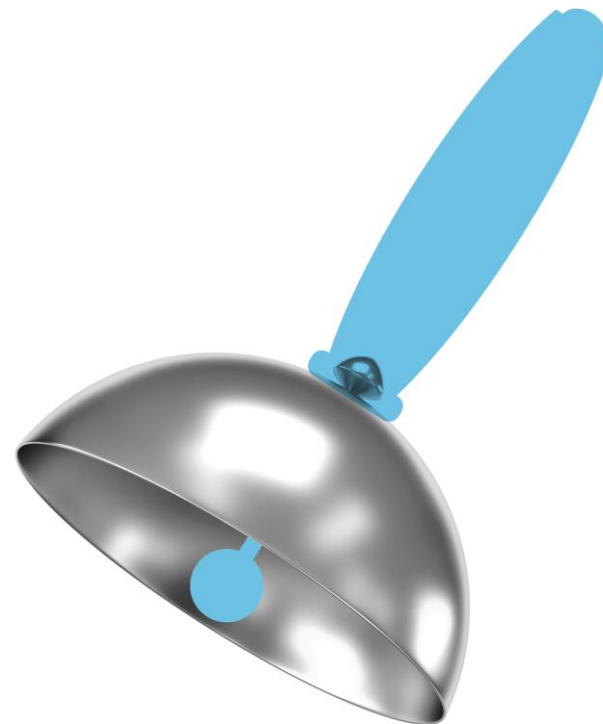

Teisiniai patarimai dėl koronaviruso

2020 kovas

Turinys:

Komercinių sutarčių vykdymas
(*Force majeure*)

Bankininkystė / draudimas

Darbo teisė

Teisminiai ginčai ir
bylinėjimasis

Komercinė nuoma

Intelektinė nuosavybė

Komercinių sutarčių vykdymas (*Force majeure*)

COVID-19 – ar visada galime remtis *Force Majeure* aplinkybėmis vykdydami sutartis?

Dėl COVID-19 pasikeitus verslo aplinkai, įmonėms kasdien kyla tolesnio sutarčių vykdymo šiomis pasikeitusiomis sąlygomis klausimai. Svarstoma, ar pats virusas, ar jį valdant įvestas karantinas, gali būti laikomi nenugalimos jėgos (*force majeure*) aplinkybėmis, atleidžiančiomis šalis nuo atsakomybės už prievolės neįvykdymą.

Pastarosiomis dienomis siunčiamas visas srautas pranešimų, kuriais verslo partneriai informuoja vieni kitus apie pasikeitusias verslo sąlygas, sutarčių vykdymo aplinkybes, dažnai kategoriškai remiasi *force majeure*, kaip pagrindu stabdyti prievolių vykdymą.

Kylant abejonių, ar visais tokiais atvejais rėmimasis *force majeure* aplinkybėmis yra pagrįstas, į diskusiją įsitraukė ir LR Ekonomikos ir inovacijų ministerija.

Žemiau pateikiame trumpą informaciją pagrindiniais *force majeure* reguliavimo klausimais. Tikimės, tai padės vertinti Jūsų galimybes remtis *force majeure*, taip pat spręsti dėl jūsų partnerių siunčiamų pranešimų.

Kas yra *force majeure* aplinkybė?

Paprastai, šalys, sudarydamos sutartį, nustato nenugalimos jėgos (*force majeure*) sąlygą, kuria siekiama laikinai atleisti šalį nuo pareigos vykdyti savo sutartinius įsipareigojimus dėl naujai atsiradusių nekontroliuojamų, nepašalinamų aplinkybių, kurių šalis negalėjo ir neturėjo numatyti sudarydama sutartis. Įprastai toks nenumatytų aplinkybių pavyzdžių sąrašas nurodomas sutartyje (žemės drebėjimas, potvynis, gaisras, streikas ir t.t.). Visgi, *force majeure* aplinkybėmis galima remtis ir nesant atitinkamų nuostatų sutartyje, o tik LR Civilinio kodekso pagrindu (LR CK 6.212 str.). LR CK išskiria sąlygas, kurių visuma leistų pripažinti *force majeure* buvimą:

- 1) tokių aplinkybių nebuvo sudarant sutartį ir jų atsiradimo nebuvo galima protingai numatyti;
- 2) dėl susidariusių aplinkybių sutarties objektyviai negalima įvykdyti;
- 3) šalis, neįvykdžiusi sutarties, tų aplinkybių negalėjo kontroliuoti ar negalėjo užkirsti joms kelio;
- 4) šalis nebuvo prisiėmusi tų aplinkybių ar jų padarinių atsiradimo rizikos.

Tik esant visoms šioms sąlygoms galima pripažinti *force majeure* aplinkybių buvimą. Taigi, skirtingai nuo dažnai reiškiamos pozicijos, nenugalima jėga nelaikoma tai, kad sutarties šalis neturi reikiamų finansinių išteklių, skolininko kontrahentai pažeidžia savo prievolės ar rinkoje nėra reikalingų prievolei vykdyti prekių. Nors *force majeure* įtvirtintas LR CK, šalys sutartyje gali pačios detalizuoti, kokios aplinkybės laikomos nenugalimos jėgos aplinkybėmis, tačiau bet kuriuo atveju *force majeure* turi atitikti aukščiau minėtas sąlygas.

Svarbu paminėti, kad *force majeure* aplinkybė pati savaime nereiškia sutarties ar įsipareigojimų pagal sutartį pabaigos. *Force majeure* - tai tik laikinas įsipareigojimų pagal sutartį vykdymo sustabdymas bei aplinkybė, atleidžianti prievolės nevykdančią šalį nuo atsakomybės (nuostolių atlyginimo, netesybų mokėjimo).

Taip pat svarbu, kad net esant *force majeure* aplinkybėms galima sustabdyti tik tų prievolių nevykdymą, ir tik ta apimtimi, kurias įtakojo nenugalima jėga. Taigi, jei sprendžiame, jog *force majeure* aplinkybėmis galėsime remtis vėluodami atlikti rangos darbus, tai nebūtinai bus taikoma kitoms sutartinėms prievolėms (parengti projektą, pristatyti medžiagas, suderinti darbų grafiką ir pan.)

Komercinių sutarčių vykdymas (*Force majeure*)

Ar COVID-19 ir LR Vyriausybės nustatytas karantinas gali būti laikomas *force majeure* aplinkybe?

Kadangi *force majeure* turi atitikti visas aukščiau aptartas LR CK nustatytas sąlygas, nei pats COVID-19 plitimas, nei jo suvaldymui LR Vyriausybės nutarimu nustatyti karantino apribojimai savaime nelaikomi *force majeure* aplinkybe.

Prievolės saistoma šalis turi atskirai įvertinti kiekvieną vykdytiną prievolę ir spręsti, ar tenkinamos visos *force majeure* sąlygos.

Taigi, karantinu LR Vyriausybės nustatyti ribojimai, tikėtina, atleis nuo atsakomybės sutarties šalį, pvz. sporto klubą, už nesuteiktą paslaugą. Visgi, dėl tų pačių ribojimų sporto klubui kylantys finansiniai sunkumai atsiskaityti su darbuotojais, patalpų savininku, prekių ar paslaugų tiekėjais, manytina, nebus laikomi nenugalima jėga, dėl kurios sporto klubas galėtų atidėti mokėjimus.

Dėl COVID-19 ar skirtingose šalyse taikomų karantino priemonių kylantys logistikos iššūkiai (trikdžiai prekėms kertant valstybės sienas, karantino taikymas atvykstantiems asmenims ir kt.) galimai tenkins *force majeure* sąlygas, kiek tai susiję su prekių pristatymo terminais. Tai nebūtinai reiškia, jog prekes pristatanti šalis išvengs atsakomybės ar kitų neigiamų pasekmių, jei bus pažeistos kitos sutartinės prievolės (šalių informavimo pareiga, bendradarbiavimas ir kt.).

Kiekvienas atvejis laikomas individualiu ir svarbu įvertinti, ar prievolių įvykdymas tapo neįmanomas dėl COVID-19 ar valstybių taikomų ribojančių priemonių.

Kokių priemonių imtis, jei žinote, kad egzistuoja *force majeure* aplinkybės?

Kilus realiai ar tikėtinai grėsmei, jog prievolė nebus įvykdyta dėl *force majeure* aplinkybių, būtina:

- 1) nedelsiant raštu (įskaitant el. pašta) informuoti kitą sutarties šalį apie atsiradusias *force majeure* aplinkybes bei jų įtaką sutarties vykdymui;

- 2) bendradarbiauti su kita šalimi, siekiant mažinti dėl šių aplinkybių kylančias neigiamas pasekmes;
- 3) surinkti ir išsaugoti įrodymus apie *force majeure* aplinkybių buvimą. Vienu iš įrodymų gali būti Prekybos, pramonės ir amatų rūmų išduota pažyma apie *force majeure* aplinkybių buvimą.

Kaip mes galime padėti?

Kilus klausimų, susijusių su sutarčių vykdymu bei *force majeure* aplinkybėmis, būtinai kreipkitės žemiau nurodytais kontaktais.

Galime Jums padėti:

- 1) įvertinti sutarčių nuostatas siekiant identifikuoti galimas rizikas;
- 2) konsultuoti ir atstovauti siekiant pakeisti sutartis dėl pasikeitusių aplinkybių;
- 3) patarti ir parengti reikiamus dokumentus, siekiant užsitikrinti galimų nuostolių atlyginimą;
- 4) patarti dėl *force majeure* aplinkybių nustatymo;
- 5) surinkti įrodymus, pagrindžiančius *force majeure* aplinkybių buvimą;
- 6) atstovauti ikiteisminiuose ginčuose, sprendžiant verslo konfliktus derybose ir mediacijoje;
- 7) atstovauti teisme ir arbitraže sprendžiant kilusius ginčus;
- 8) įvertinti susidariusią žalą ir jos dydžio pagrįstumą.

Bankininkystė / draudimas

Lietuvoje nuo kovo 16 d. iki kovo 30 d. paskelbtas karantinas dėl koronaviruso (COVID-19). Atsižvelgiant į tai, kaip sparčiai koronavirusas plinta, labai tikėtina, kad karantino laikotarpis bus pratęstas, o sąlygos – sugriežtintos. Dėl tokios situacijos Lietuvoje nemažai asmenų, verslininkų, įmonių susiduria su sunkumais. Žemiau parengėme aktualią informaciją su paaiškinimais į galimus, karantino metu ar po jo, kilti klausimus bankininkystės ir draudimo srityje.

Bankininkystės sritis:

Šioje nuolat besikeičiančioje aplinkoje, gali kilti nemažai įvairių klausimų, atsižvelgiant į finansavimo sandorio rūšį (lizingo, kreditavimo ir pan.), sandorio stadiją, pasikeitusias aplinkybes karantino metu ir pan. Pavyzdžiui, tiek finansuotojui, tiek skolininkui gali kilti panašaus pobūdžio klausimai:

Ar finansuotojas gali atsisakyti suteikti finansavimą, jeigu finansavimo santykiai dar yra ikisutartinėje stadijoje ir finansavimas dar nėra suteiktas?

Pažymėtina, kad finansuotojai, teikdami finansavimą turi tinkamai vertinti visas su finansavimo veikla susijusias rizikas. Jeigu finansuotojas, nustato, kad įvestas karantinas jau turi ar turės neigiamą įtaką būsimojo skolininko mokumui, galimybei laiku grąžinti finansuojamą sumą ir pan., tai toks nustatymas gali lemti, kad finansuotojas nuspręs pakeisti finansavimo teikimo sąlygas, grąžinimo terminus arba iš viso neteikti finansavimo. Pavyzdžiui, Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.883 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad „kreditorius turi teisę visiškai ar iš dalies atsisakyti suteikti kredito gavėjui sutartyje numatytą kreditą, jeigu paaiškėjo aplinkybės, akivaizdžiai patvirtinančios, kad suteiktas kreditas nebus laiku grąžintas“.

Ar sudarius finansavimo sutartį, finansuotojas turi teisę vienašališkai ją nutraukti dėl skolininko įsipareigojimų nevykdymo?

Jeigu šiuo metu susiklosčiusi situacija turėjo įtakos, jog skolininkas nebevykdo savo įsipareigojimų pagal sudarytą su finansuotoju finansavimo sutartį, tai priklausomai nuo visų aplinkybių, sudarytos finansavimo sutarties sąlygų, rūšies ir pan., gali susidaryti situacija, jog finansuotojas turės teisę nutraukti sudarytą finansavimo sutartį.

Pavyzdžiui, Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.574 straipsnis reguliuoja lizingo sutarties nutraukimą: „kai lizingo gavėjas iš esmės pažeidžia sutartį, lizingo davėjas turi raštu pareikalauti, kad per protingą terminą lizingo gavėjas šį pažeidimą pašalintų, jeigu atsižvelgiant į konkrečias aplinkybes tai yra įmanoma. Jeigu lizingo gavėjas to nepadarė, lizingo davėjas turi teisę <...> nutraukti lizingo sutartį. Kai lizingo sutartis nutraukta, lizingo davėjas turi teisę reikalauti grąžinti jam sutarties dalyką bei išieškoti iš lizingo gavėjo tokio dydžio nuostolius, kad jie lizingo davėją grąžintų į tokią padėtį, kokia būtų buvusi, jeigu lizingo gavėjas būtų tinkamai įvykdęs sutartį“.

Ar skolininkas gali prašyti finansuotojo pakeisti jau sudarytą sutartį, jeigu jis susidūrė su finansiniais sunkumais?

Jeigu skolininkas dėl susidariusios situacijos susidūrė su finansiniais sunkumais, tai atsižvelgiant ir įvertinus visą faktinę situaciją, jis gali kreiptis į kitą šalį su prašymu esamą sutartį keisti, remdamasis Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.204 straipsnio 3 dalimi, kuri numato, kad: „kai sutarties įvykdymas sudėtingesnis, nukentėjusi sutarties šalis turi teisę kreiptis į kitą šalį prašydama sutartį pakeisti. Šis prašymas turi būti pagrįstas ir pareikštas tuoj pat po sutarties įvykdymo suvaržymo. Kreipimasis dėl sutarties pakeitimo savaime nesuteikia nukentėjusiai šaliai teisės sustabdyti sutarties vykdymą. <...>“.

Bankininkystė / draudimas

Pažymėtina, kad kiekviena finansavimo sutartis, klientas, faktinė situacija yra individuali ir turėtų būti vertinama ir aptariama individualiai, todėl susidūrus su finansavimo gavimo sunkumais, finansavimo sutarties vykdymo sunkumais ar turint bendrinių klausimų, susijusių su finansavimu ir pan., kreipkitės į mūsų komandą, kuri suteiks pagal jūsų poreikius ir situaciją aktualią informaciją.

Draudimo sritis:

Paskelbtas karantinas ir sparčiai plintantis koronavirusas (COVID-19) veikia ir draudimo sektorių, dėl ko gali kilti klausimų dėl sudarytos draudimo sutarties draudimo apsaugos apimties, galiojimo ir pan. Atkreiptinas dėmesys, kad draudimo objektas skiriasi priklausomai nuo kliento sudarytos draudimo sutarties rūšies. Žemiau trumpai apžvelgiame tam tikras atskiras draudimo sutartis, dėl kurių paskirties, draudimo objekto ir pan. gali kilti daugiausiai klausimų šiuo metu besikeičiančioje aplinkoje.

Verslo nutrūkimo draudimas

Paprastai šio draudimo paskirtis yra atlyginti draudėjo finansinius nuostolius, atsiradusius dėl to, kad draudėjas yra priverstas nutraukti verslą, sumažinti jo apimtį ar paskelbti prastovą. Paprastai draudėjas, apsidraudęs šia draudimo rūšimi, gali tikėtis, kad jam būtų atlyginamas negautas pelnas, kiti individualiai aptarti finansiniai nuostoliai ir pan. Tačiau atkreiptinas dėmesys, kad ši draudimo rūšis yra siejama su fiziniu (materialiu) įmonės turto sugadinimu, pavyzdžiui, kilęs gaisras, įvykusi audra, ir pan.

Kredito draudimas

Šio draudimo paskirtis yra sumažinti arba pašalinti pardavėjų ar kreditorių finansinius nuostolius dėl pirkėjo ar skolininko nesugebėjimo įvykdyti savo įsipareigojimų. Paprastai šis draudimas suteikia draudimo apsaugą nuo pirkėjų, skolininkų nemokumo, bankroto ir dėl to galimų nuostolių, kuriuos pardavėjas, kreditorius gali patirti, jeigu kita šalis neįvykdytų savo prievolės. Įsigijęs šios draudimo sutarties rūšį draudėjas užsitikrina, kad jo pirkėjui, skolininkui tapius nemokiu, jam draudimo įmonė išmokės draudimo išmoką. Tačiau atkreiptinas dėmesys, kad šis draudimas greičiausiai neapimtų ir nelaikytų draudžiamuoju įvykiu skolininko neatsiskaitymo su draudėju dėl *force majeure* aplinkybių.

Laidavimo draudimas (prievolių nevykdymo draudimas)

Laidavimo draudimo (prievolių nevykdymo draudimo) paskirtis yra užtikrinti draudėjo prievolių įvykdymą. Paprastai šiuo draudimu yra užtikrinama, kad draudėjui neįvykdžius ar netinkamai įvykdžius prievolės, naudos gavėjui atlyginami tiesioginiai nuostoliai. Pažymėtina, kad kai naudos gavėjas turi teisę reikalauti nuostolių dėl draudėjo neįvykdytų ar netinkamai įvykdytų prievolių, tai jis gali nuostolių atlyginimo reikalauti tiek iš draudėjo, tiek ir iš draudiko (draudimo bendrovės). Tačiau atkreiptinas dėmesys, kad paprastai ši draudimo rūšis neapima ir priskiria prie nedraudžiamųjų įvykių draudėjo neįvykdymo ar netinkamo prievolių įvykdymo dėl *force majeure* aplinkybių.

Bankininkystė / draudimas

Darbdavio civilinės atsakomybės draudimas

Šios draudimo rūšies paskirtis yra atlyginti darbdavio nuostolius dėl žalos atlyginimo darbuotojui. Paprastai šia draudimo rūšimi yra draudžiama darbdavio atsakomybė dėl žalos darbuotojui, kai žala yra susijusi su darbdavio civiline atsakomybe dėl nelaimingo atsitikimo darbe, pakeliui į darbą ar iš jo bei tarnybinių komandiruočių metu. Paprastai šia draudimo rūšimi yra atlyginami: darbuotojo negautos pajamos, dėl darbuotojo sužalojimo ar mirties patirtos išlaidos, neturtinė žala ir pan. Tačiau atkreiptinas dėmesys, kad šis draudimas yra siejamas su nelaimingais atsitikimais ir paprastai neapima ligos atvejų, susirgimų ir pan.

Atkreipiame dėmesį, kad kiekviena draudimo sutartis gali skirtis draudimo apsaugos apimtimi, pobūdžiu, individualiai su draudimo bendrove sutartomis sąlygomis, todėl kiekvieną draudimo sutartį reikia analizuoti ir vertinti individualiai.

Mūsų komanda pasiruošusi Jums padėti efektyviai spręsti klausimus karantino dėl COVID-19 metu ir vėliau. Susisiekite, jeigu reikia pagalbos:

- 1) Peržiūrėti ir įvertinti finansavimo sutarčių sąlygas, siekiant identifikuoti galimas rizikas;
- 2) Konsultuoti ir atstovauti siekiant keisti finansavimo sutarčių sąlygas dėl pasikeitusių aplinkybių;
- 3) Peržiūrėti ir konsultuoti dėl draudimo sutarčių sąlygų;
- 4) Spręsti bet kokius kitus su finansavimu ir draudimu susijusius klausimus.

Darbo teisė

Ką reiškia karantinas darbdaviams?

Lietuvos Respublikoje 2020 m. kovo 16-30 d. paskelbtas karantino režimas, tačiau jau dabar aišku, kad gana didelė tikimybė, kad šis terminas gali būti pratęstas ilgesniam laikui. Karantino režimo įvedimas lemia daug apribojimų tiek fiziniams asmenims, tiek verslo subjektams.

Karantino režimo metu draudžiama:

- kultūros, laisvalaikio, pramogų, sporto įstaigų lankymas ir fizinis lankytojų aptarnavimas (t.y. muziejai, kino teatrai, vaikų žaidimo kambariai, sporto klubai ir kitos įstaigos);
- atvirose ir uždaroje erdvėse organizuojami renginiai bei susibūrimai;
- sveikatinimo paslaugų centrų, sanatorijų, poilsio centrų veikla, išskyrus individualias reabilitacijos paslaugas, kurios susijusios su gydymu;
- viešojo maitinimo įstaigų, restoranų, kavinių, barų, naktinių klubų ir kitų pasilinksminimo vietų veikla. Draudimas netaikomas, kai maistą galima išsinešti arba kitais būdais jį pristatyti gyventojams;
- parduotuvių, prekybos ir (arba) pramogų centrų ir turgaviečių veikla. Draudimas netaikomas maisto, veterinarijos, vaistinių ir optikos prekių pardavimui. Taip pat šis draudimas netaikomas internetinei prekybai ir kai prekės pristatomos gyventojams;
- teikti grožio paslaugas;
- lošimo namų (kazino) ir lošimo automatų salonų veikla.

Ką daryti darbdaviams?

Karantino metu galite svarstyti:

- 1) skelbti prastovą ar dalinę prastovą, kai darbdavys dėl objektyvių priežasčių negali suteikti darbuotojui ar jų grupei sulygto darbo. Vyriausybė ketina karantino metu skirti valstybės pagalbą darbdaviams siekiantiems išsaugoti darbo vietas;
- 2) Nustatyti dalinį darbą;
- 3) Keisti darbo laiko normą - su darbuotojo sutikimu;
- 4) Perkelti darbuotojus į kitas pareigas - su darbuotojo sutikimu;
- 5) Suteikti kasmetines apmokamas ar neapmokamas atostogas - su darbuotojo sutikimu/ prašymu;
- 6) Svarstyti darbo sutarčių nutraukimo galimybes - laikantis teisės aktuose numatytų procedūrų;
- 7) Kitos galimybės.

Mūsų komanda pasiruošusi Jums padėti efektyviai spręsti klausimus karantino dėl COVID-19 metu ir vėliau. Susisiekiame, jeigu reikia pagalbos:

- 1) Spręsti klausimus dėl darbuotojų darbo organizavimo dėl sumažėjusių ar išaugusių darbo apimčių;
- 2) Spręsti darbo apmokėjimo klausimus;
- 3) Spręsti kilusias problemas dėl darbuotojų užsieniečių;
- 4) Spręsti bet kokius kitus su personalu susijusius klausimus.

Teisminiai ginčai ir bylinėjimasis

Siekdami užtikrinti Jūsų verslo atsparumą galimiems Covid-19 viruso ir su tuo susijusiems padariniams, kurie gali tapti matomais tik ateityje, dalinamės keletu patarimų ir pasiūlymų, kurie gali būti naudingi, siekiant mažinti rizikas ir nuostolius.

Ginčai susiję su sutarčių vykdymu – Covid-19 viruso plitimas, karantino ir kitų susijusių apribojimų paskelbimas Lietuvos Respublikoje ir bet kurioje kitoje šalyje gali sutrikdyti Jūsų ar Jūsų tiekėjų įprastinės veiklos vykdymą. Atitinkamai, kyla rizikos neįvykdyti ar netinkamai įvykdyti sutartinius įsipareigojimus klientams ir verslo partneriams. Dėl įsipareigojimų vykdymo sutrikimų, vėlavimų ar neįvykdymo kyla grėsmė dėl sutarčių vykdymo sustabdymo, nutraukimo, sutartinių baudų ar kitokio atsakomybės taikymo, įskaitant ir ieškinius dėl žalos atlyginimo.

Vieno atsakymo kaip šias rizikas suvaldyti nėra, tačiau tinkamas situacijos įvertinimas, rizikos identifikavimas bei veiksmų plano sudarymas gali padėti išvengti tokių ginčų ateityje, o taip pat ir sumažinti nuostolius. Atitinkamai, siūlome realiai įvertinti Jūsų tiekėjų galimybes įvykdyti prisiimtus įsipareigojimus, o taip pat ir Jūsų pačių įsipareigojimus klientams. Esant grėsmei dėl įsipareigojimų vykdymo sutrikimų, siūlome pradėti veiksmus rizikos kontroliavimui. Pažymėtina, kad šiuo metu atliktas pasiruošimas ir veiksmai (pvz. sutarčių pakeitimas, komunikacija, pretenzijos ir pan.) gali turėti esminės reikšmės ginčui, kuris teismą pasieks tik už metų ar vėliau.

Atsiskaitymo vėlavimai ir skolininkų (ne)mokumo problemos – dėl Covid-19 viruso ir su juo susijusių apribojimų bei įprastinės skolininkų veiklos ar sutarčių vykdymo sutrikdymo gali padažnėti Jūsų pirkėjų ir klientų mokėjimo vėlavimai. Vėluojantys atsiskaitymai, visų pirma, kelia riziką Jūsų pačių tinkamam atsiskaitymui su savo kreditoriais. Be to, kai kuriais atvejais tai gali būti rimtas įspėjimas, jog Jūsų skolininkas turi mokumo problemų. Kiekvienas pavėluotas mokėjimas nereiškia, jog išieškojimas iš skolininko turėtų būti pradėtas nedelsiant, tačiau kai kuriais atvejais, o ypač matant nemokumo požymių, būtent tokius veiksmus reikėtų rimtai apsvarstyti. Pavėluotas skolos išieškojimas, didėjant skolininko nemokumo rizikai, per kelis mėnesius gali tapti neįmanomu.

Atitinkamai, siūlome įvertinti visų esamų ir potencialių skolininkų finansinę būklę bei galimybes įvykdyti prisiimtus įsipareigojimus. Esant požymiu, jog atsiskaitymai gali vėluoti arba jų gali būti vengiama, siūlytume imtis griežtesnių priemonių bei siekti skolą išsieškoti ar dėl skolos gražinimo sudaryti naujas sutartis, kol dar ne per vėlu.

Bankrotas ir susijusios rizikos – dėl mokėjimų vėlavimų, įsipareigojimų darbuotojams, nesuvaldžius piniginių srautų, ar kitokių aplinkybių kyla nemokumo rizika bei kitos su nemokumu susijusios pareigos, rizikos bei atsakomybės. Svarbu tai, kad dar šiame etape įmonės įvertintų pasekmes, jeigu negalėtų vykdyti sutartinių bei kitų įsipareigojimų, kadangi kyla rizika, jog kreditoriai kreipsis į teismą reikalaudami iškelti bankroto bylą prievolių nevykdančiam juridiniam asmeniui.

Primename, jog nuo 2020-01-01 įsigaliojo naujai priimtas Juridinių asmenų nemokumo įstatymas, kuriuo buvo įtvirtinta nauja nemokumo sąvoka, o įmonių vadovai turėtų nuolat stebėti, ar atsižvelgiant į įstatyme pateiktą nemokumo apibrėžimą neatsirado sąlygų laikyti įmonę nemokia ir dėl to kreiptis į teismą. Pavėluotas įmonės vadovo pareiškimas dėl bankroto bylos iškėlimo gali lemti tai, kad iš įmonės vadovo gali būti išieškomi kreditorių patirti nuostoliai.

Be to, naujuoju reglamentavimu yra įvestas privalomas ikiteisminis etapas, kuriuo numatytas reikalavimas kreiptis į kreditorius apsvarstyti dėl pagalbos susitarimo (tai gali būti prievolės atidėjimas, pakeitimas ar kitos priemonės, palengvinančios įmonės finansinę padėtį ir padedančios išvengti nemokumo), todėl Jūsų tinkami aktyvūs veiksmai ir komunikacija su kreditoriais ar atitinkamomis institucijomis gali padėti suvaldyti kylančias rizikas.

Mūsų tikslas padėti, jog Jūsų verslas šią krizę įveiktų su kuo mažesniais nuostoliais.

Laikomės nuomonės, jog geriausias bylos yra tos, kurių pavyksta išvengti, o tais atvejais, kai ginčo išvengti neįmanoma, esame tam, kad Jums padėtume ir patartume.

Komercinė nuoma

COVID-19 ir komercinė nuoma

Paskelbus Lietuvoje karantiną dėl COVID-19 ir dėl to sutrikus arba sustojus didelės verslo dalies veiklai, vienas iš aktualiausių klausimų, užduodamų dėl nekilnojamojo turto komercinės nuomos santykių yra, ar nuomininkas privalo toliau vykdyti nuomos sutartį ir mokėti nuomą? Iš kitos pusės klausiama, ar nuomotojas privalo atleisti nuomininką nuo nuomos sutarties vykdymo? Ar dėl COVID-19 paskelbtas karantinas savaime yra laikoma *force majeure* aplinkybe?

Svarbu suprasti, kad komercinės veiklos apribojimai ar jos draudimai, nustatyti LR Vyriausybės, savaime nelaikomi nenugalima jėga, taip pat tai savaime nesąlygoja galimybės nevykdyti nuomos sutarties ar net ją dėl šių priežasčių nutraukti.

Vertinant esamas aplinkybes, nuomos šalys pirmiausiai turi peržiūrėti savo sudarytos nuomos sutarties sąlygas, t.y. kokias aplinkybes šalys iš anksto yra susitarusios laikyti nenugalima jėga, ar atitinkama šalis yra prisiėmusi tam tikrų nepalankių įvykių riziką ir pan. Be to, kaskart būtina nustatyti, ar tos aplinkybės atitinka visas teisės aktų reglamentuotas sąlygas, būtinas apskritai pripažinti *force majeure* buvimą (t.y. šių aplinkybių nebuvo sudarant sutartį ir jų atsiradimo nebuvo galima protingai numatyti; dėl šių aplinkybių sutarties objektyviai negalima įvykdyti; neįvykdžiusi sutarties šalis tų aplinkybių negalėjo kontroliuoti ar užkirsti joms kelio; šalis nebuvo prisiėmusi tų aplinkybių ar jų padarinių atsiradimo rizikos).

Pagal nurodytus kriterijus nustačius *force majeure* aplinkybių egzistavimą, nuomininkas išties gali sustabdyti tam tikrų savo įsipareigojimų pagal nuomos sutartį vykdymą (pvz. nemokėti nuomos mokesčio, neatlikti patalpų remonto ir pan.), tačiau tik tų ir tik tokia apimtimi, kiek tai buvo tiesiogiai paveikta nenugalimos jėgos (yra priežastinis ryšys tarp galiojančių draudimų ir sutarties nevykdymo, nebuvo jokio alternatyvaus būdo vykdyti sutartį). Tuo tarpu kiti įsipareigojimai turi būti vykdomi pilna apimtimi, pvz., patalpas išlaikyti tvarkingas, jas apdrausti, pateikti finansinės atskaitomybės dokumentus ar pan. Tad visais atvejais būtina analizuoti konkrečias aplinkybes bei nustatyti nuomininko

pareigas, kurių objektyviai tapo neįmanoma vykdyti būtent dėl karantino paskelbimo ar pvz. dėl realios COVID-10 viruso grėsmės.

Manant, kad *force majeure* aplinkybių egzistavimą galima tam tikroje situacijoje pagrįsti, nuomininkas privalo nedelsiant apie šias aplinkybes bei jų įtaką sutarties tolesniam vykdymui informuoti nuomotoją.

Pažymėtina ir tai, kad nesant į nuomos sutartį įtrauktų *force majeure* sąlygų, nuomos sutarties šalys gali be apribojimų remtis vien LR Civilinio kodekso nuostatomis.

Kaip ir kitų sutarčių vykdymo atveju, pritrūkus argumentų dėl *force majeure* aplinkybių egzistavimo, galima pasinaudoti ir kitomis teisės aktų suteikiamomis teisėmis, pvz. kreiptis į kitą šalį dėl sutarties sąlygų pakeitimo, iš esmės pasikeitus sutartinių prievolių pusiausvyrai, o nesutarus – kreiptis į teismą.

COVID-19 ir statybos ranga

Taip pat kaip ir verslo patalpų nuomos atvejais, statybos rangos sutarties šalys, norėdamos pasiremti *force majeure* aplinkybių egzistavimu ir dėl to sustabdyti tam tikrų sutartinių prievolių, kylančių iš statybos rangos sutarties, vykdymą, privalo individualiai vertinti, ar šių prievolių vykdymas tapo neįmanomas dėl komercinės veiklos apribojimų/draudimų, nustatytų LR Vyriausybės, taip pat analizuoti sudarytų statybos rangos sutarčių ar FIDIC standartines sąlygas, jei pastaruoju atveju sutartis parengta naudojantis FIDIC standartinėmis statybos sutarčių sąlygomis.

Turint omeny vis gilėjančius logistikos sutrikimus dėl valstybių sienų kontrolės atnaujinimo ir dėl to vėluojamos pristatyti statybos darbams reikalingos įrangos/medžiagų, rangovai jau dabar susiduria su sunkumais bei statybos darbų terminų pažeidimais. Tokios aplinkybės, tikėtina, galėtų

Komercinė nuoma

būti pripažįstamos nenugalima jėga, kiek tai susiję su terminų pagal statybos rangos sutartį praleidimu, tačiau visais atvejais atskiros situacijos vertintinos individualiai.

Be to, nemaža dalis statybos sektoriaus darbuotojų yra užsienio piliečiai, kurie dėl uždaromų tarpvalstybinių sienų suskubo grįžti į savo šalis taip palikdami apytuštes statybų aikštes. Pavyzdžiui, jei rangovas netenka techninių darbuotojų, turinčių itin siauro profilio specifinių žinių, ir kokių nebūtų galimybės pakeisti kitais, tokia aplinkybė galimai tenkintų *force majeure* sąlygas, kiek tai susiję su tam tikros statybos darbų dalies vykdymu.

Pabrėžtina, kad apie tokias *force majeure* aplinkybes bei jų įtaką sutarties vykdymui, būtina tuoj pat, neatidėliojant raštu informuoti kitą šalį, taip pat aktyviai ir sąžiningai bendradarbiauti su kita šalimi, siekiant sušvelninti dėl *force majeure* kilusias ar galinčias kilti neigiamas pasekmes.

Rangovai, patirdami minėtus ar panašius sunkumus ir siekdami vykdyti prisiimtus įsipareigojimus bei įsigydami brangesnę įrangą/ medžiagas ar samdydami brangiau apmokamus vietinius specialistus, be kita ko, greičiausiai bus linkę naudotis ir LR Civilinio kodekso suteikiamomis teisėmis bei reikalauti darbų kainos padidinimo ar net sutarties nutraukimo dėl esminio tiekiamų medžiagų ar įrenginių kainos arba paslaugų, kurias rangovui teikia tretieji asmenys, kainos padidėjimo (daugiau nei 15 %), ko rangovas negalėjo numatyti rangos sutarties sudarymo momentu.

Nuo ko pradėti ir kaip galime padėti?

Vienas iš esminių akcentų, vertinant susidariusias aplinkybes bei realią jų įtaką atitinkamos sutarties vykdymui, yra konkrečios sutarties ir su ja susijusių aplinkybių kompleksinė analizė bei konstruktyvus bendradarbiavimas su kita sutarties šalimi, kiek įmanoma, siekiant surasti geriausius sprendimus bei išsaugoti šalių dalykinius santykius.

Tuo tikslu operatyviai peržiūrime sutartį, vertiname jų sąlygas, identifikuojame galimas problemas, pateikiame teisinį konkrečios situacijos vertinimą, konsultuojame bei atsakome į kilusius klausimus, atitinkamai parengiame reikiamus pranešimų, sutarčių pakeitimų projektus, vertiname klientui adresuotą korespondenciją ir dokumentus, padedame siekti klientui palankiausio sprendimo.

Intelektinė nuosavybė

Dėl susiklosčiusios situacijos, susijusios su COVID-19, sulaukiame nemažai klausimų dėl intelektinės nuosavybės (toliau- IN) registracijos ir vertės išsaugojimo.

Pagrindiniai klausimai ir atsakymai į juos žemiau.

Ar šiuo metu (ypač taikant griežtas karantino priemones) yra įmanoma registruoti savo intelektinę nuosavybę?

Praktiškai visos paslaugos tiek Valstybiniame patentų biure, tiek ir Europos Sąjungos intelektinės nuosavybės institucijose jau keletą metų yra teikiamos elektroninėmis priemonėmis. Eversheds Saladžius advokatų kontora visas teises paslaugas ir konsultacijas efektyviai ir operatyviai teikia ir nuotoliniu būdu. Tiesa, situacija dėl kitų atskirų nacionalinių valstybių gali skirtis, tačiau kadangi mūsų kontora yra tinklo, veikiančio 34 valstybėse, dalimi, esant poreikiui mes išsiaiškinsime, kokius veiksmus konkrečioje valstybėje galime atlikti, kokie šiuo metu yra taikomi apribojimai ir pan.

Kokios yra rizikos, jei aš laikinai nutraukšiu savo IN naudojimą?

IN (ypač prekių ženklų) naudojimas yra privalomas, nes dėl nenaudojimo (ar netinkamo naudojimo) prekių ženklo registracija gali būti prarasta.

LR Prekių ženklų įstatymas numato išimtį: naudojimo prievolė netaikoma, jei naudojimas nutrūko dėl svarbių priežasčių.

Šiuo metu esanti nepaprastoji padėtis ir taikomos priemonės galėtų būti laikomos svarbiomis priežastimis, kurios pateisina prekių ženklo nenaudojimą.

Ar licencijos gavėjas privalo vykdyti įsipareigojimus pagal licencijos ar frančizės sutartį?

Kiekvieną sutartį ir atvejį reikėtų vertinti individualiai, tačiau egzistuoja bendra taisyklė, kad sutarties šalis atleidžiama nuo atsakomybės už sutarties neįvykdymą, jeigu ji įrodo, kad sutartis neįvykdyta dėl aplinkybių, kurių ji negalėjo

kontroliuoti bei protingai numatyti sutarties sudarymo metu, ir kad negalėjo užkirsti kelio šių aplinkybių ar jų pasekmių atsiradimui (t.y. taip vadinama nenugalima jėga arba „force majeure“).

Visgi nereikia pamiršti, kad kita sutarties šalis išsaugo teisę nutraukti sutartį arba sustabdyti jos įvykdymą, arba reikalauti sumokėti palūkanas.

Gaminame prekes, kurias esame apsaugoję patentu (medikamentai, apsaugos priemonės ir pan.), ir kiti asmenys gamina mūsų prekių imitacijas. Ar jie turi teisę tai daryti?

Bendra taisyklė numato, kad net ir esant nepaprastajai padėčiai IN teisės nepasibaigia ir nėra nutraukiamos, t.y. kiti asmenys savavališkai neturi teisės pažeidinėti IN savininko teisių. Tačiau yra ir išimčių, pvz., Patentų įstatymas numato, kad Lietuvos Respublikos Vyriausybė gali priimti nutarimą leisti asmeniui be patento savininko sutikimo naudoti patentuotą išradimą Lietuvos Respublikos rinkoje, jeigu patentu saugomas išradimas yra susijęs su visuomenės poreikiais, nacionaliniu saugumu ir visuomenės sveikatos apsauga.

Ar įmanoma apsaugoti įmonės IN nuo įmonės bankroto?

Paprastai yra taikomos šios priemonės: įmonės naudojamos IN registravimas ne įmonės, o jos savininkų (pvz., akcininkų), taip pat – ne dukterinės įmonės, o motininės vardu, taip pat- jau registruotos IN perdavimas iš įmonės jos savininkams fiziniams asmenims ar iš vienos įmonės (pvz., dukterinės), kurios padėtis silpnesnė - kitai įmonei (pvz., motininei). Tokiu atveju, įmonei bankrutavus, ta IN, kuri nėra jos nuosavybe, paprastai nebus prarasta. Tiesa, nereikia pamiršti, kad po tokio teisių perdavimo yra svarbu sudaryti tarp naujų IN savininkų ir įmonės licencinę sutartį, jei IN toliau naudos ne naujieji savininkai kaip fiziniai asmenys, o ta pati įmonė, kuri IN naudojo iki šiol.

Intelektinė nuosavybė

Sukūrėme produkto dizainą (pvz., veido kaukių), kuri skiriasi nuo rinkoje esančių analogų ir šio dizaino prekes jau pardavinėjame. Ar dar galime apsaugoti savo intelektinės nuosavybės teises?

Paprastai dizainas yra registruojamas Lietuvoje, jei jis yra naujas ir turi individualių savybių. Pagal Lietuvos Respublikos teisės aktus yra laikoma, kad dizainas nelaikomas prieinamu visuomenei, jeigu informacija apie jį buvo paskelbta visuomenei per 12 mėnesių iki paraiškos padavimo datos. Net jei dizainas ir pažeidžia naujo reikalavimus – tokį dizainą dar paprastai yra įmanoma apsaugoti kaip trimatį prekių ženklą.

Jei turėtumėte papildomų klausimų ar pastabų – mielai pateiksime detalesnius komentarus Jums patogia nuotolinės komunikacijos forma (telefonu, el. paštu, Skype, Teams ir pan.).

Apie Eversheds Saladžius

Advokatų kontora Eversheds Saladžius yra tarptautinio advokatų kontorų tinklo Eversheds Sutherland Limited narė.

Eversheds Sutherland Limited - vienas didžiausių kontorų tinklų pasaulyje, kuris teikia pilnos apimties verslo teisės paslaugas.

Kontorų tinklą sudaro 69 biurai, įsikūrę didžiausiuose Europos, Jungtinių Amerikos Valstijų, Artimųjų Rytų, Azijos ir Afrikos miestuose. Būdami pasaulinio Eversheds Sutherland Limited tinklo dalimi ir bendradarbiaudami su mūsų specialistais kitose jurisdikcijose, suteikiame pridėtinę vertę verslui – kompleksinį ir strategišką iškilusių iššūkių sprendimą, veikiantį „vieno langelio“ principu. Konsultuojame Lietuvos ir užsienio įmones, finansų įstaigas, valstybinės valdžios ir savivaldos institucijas. Esame aukščiausios kvalifikacijos profesionalai, atsižvelgiantys į kiekvieno kliento individualius poreikius, verslo specifiką ir darbo principus. Mūsų darbo su klientais stilius – išskirtinis, nes dirbame drauge su jais. Jūsų verslo lūkesčių įgyvendinimą bei sėkmę laikome savo sėkme. Geri santykiai su klientais mums tokie pat svarbūs, kaip ir teikiamų paslaugų kokybė.

Eversheds Saladžius [privatumo politika](#)

Išsamesnės informacijos prašome kreiptis:

Jonas Saladžius
Vadovaujantis partneris

T: +370 5 239 2362
M: +370 687 88044
jonas.saladzius@eversheds.lt

Rimtis Puišys
Partneris

T: +370 5 239 2373
M: +370 698 73374
rimtis.puissys@eversheds.lt

Tomas Rymeikis
Partneris

T: +370 5 239 2370
M: +370 686 13540
tomas.rymeikis@eversheds.lt

Sigitas Groblys
Partneris

T: +370 5 254 6828
M: +370 698 45254
sigitas.groblys@eversheds.lt

Advokatų kontora Eversheds Saladžius
Verslo centras Victoria (12a.)
J. Jasinskio g. 16B
LT-03163 Vilnius
+370 5 239 2391
www.eversheds-sutherland.com

